

"Todos los seres humanos nacen libres e iguales en dignidad y derechos (...)" Art. 1 de la Declaración Universal de los DD HH
"Tots els éssers humans naixen lliures i iguals en dignitat i drets (...)" Art. 1 de la Declaració Universal dels DD HH

Queixa 2201117	Queja 2201117
Queixa d'ofici núm. 10-2022	Queja de oficio núm. 10-2022
Matèria Educació	Materia Educación
Assumpte Mesures d'acollida de menors ucraïnesos en els centres educatius públics.	Asunto Medidas de acogimiento de menores ucranianos en los centros educativos públicos.
Actuació Resolució de consideracions a l'Administració	Actuación Resolución de consideraciones a la Administración
Organisme Conselleria d'Educació, Cultura i Esport	Organismo Conselleria de Educación, Cultura y Deporte

RESOLUCIÓN DE CONSIDERACIONES A LA ADMINISTRACIÓN

1. Antecedents

Justifiquem recepció del seu escrit mitjançant el qual ens dona trasllat de l'informe emés en relació amb la queixa d'ofici iniciada per aquesta institució en data 08/04/2022.

L'objecte de la present queixa d'ofici substancialment es pot resumir en la necessitat d'investigar i supervisar les actuacions de l'Administració educativa en: la posada en marxa de protocols, mesures d'increment de docents, traductors i mediadors, formació específica per als docents, i quant a la incorporació al sistema educatiu de menors ucraïnesos que han arribat a territori valencià fugint de la guerra del seu país.

Amb la finalitat de contrastar les consideracions exposades més amunt i l'objectiu d'investigar i de supervisar els fets descrits, vam requerir a la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport la informació següent:

1. Protocol específic d'acollida de l'alumnat ucraïnès desenvolupat a partir de la Resolució de 5 juny de 2018, per la qual es van acordar, per la llavors denominada Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, instruccions i orientacions per a actuar en l'acollida d'alumnat nouvingut, especialment desplaçat en els centres educatius de la Comunitat Valenciana.
2. Mesures adoptades en relació amb l'increment de professorat i la contractació de traductors i traductores i mediadors i mediadores lingüístics en tots els centres en els quals hi haja estudiants arribats d'Ucraïna, que permeten la comunicació.
3. Formació específica de docents per a l'atenció dels menors ucraïnesos i les seues famílies.
4. Mesures adoptades en relació amb aquells centres escolars receptors de menors ucraïnesos, amb una ràtio d'alumnat per damunt d'allò recomanable.
5. Nombre d'unitats educatives internivell habilitades pel

1. Antecedentes

Acusamos recibo de su escrito por el que nos da traslado del informe emitido en relación con la queja de oficio iniciada por esta institución en fecha 08/04/2022.

El objeto de la presente queja de oficio sustancialmente se puede resumir en la necesidad de investigar y supervisar las actuaciones de la administración educativa en: la puesta en marcha de protocolos, medidas de incremento de docentes, traductores, y mediadores, formación específica para los docentes, y en relación a la incorporación al sistema educativo de menores ucranianos que han llegado a territorio valenciano huyendo de la guerra de su país.

Con la finalidad de contrastar las consideraciones arriba expuestas se requirió a la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, con el fin de investigar y supervisar los hechos descritos la siguiente información:

1. Protocolo específico de acogida del alumnado ucraniano desarrollado a partir de la Resolución de 5 junio de 2018 por la que se acordó, por la entonces denominada Conselleria de Educación, Investigación, Cultura y Deporte, instrucciones y orientaciones para actuar en la acogida de alumnado recién llegado, especialmente desplazado en los centros educativos de la Comunidad Valenciana.
2. Medidas adoptadas en relación con el incremento de profesorado y la contratación de traductores y traductoras y mediadores y mediadoras lingüísticas en todos los centros en los que haya estudiantes llegados de Ucrania que permitan la comunicación.
3. Formación específica de los docentes para la atención de los menores ucranianos y sus familias.
4. Medidas adoptadas en relación con aquellos centros escolares receptores de menores ucranianos, con una ratio de alumnado por encima de lo recomendable.
5. Número de Unidades Educativas Internivel habilitadas por

6. Servei de Planificació Educativa, que faciliten l'acollida. 7. Nombre d'unitats educatives d'orientació que presten atenció emocional i educació inclusiva en els centres educatius valencians. 8. Mesures adoptades per a facilitar la integració dels menors i les seues famílies en la comunitat escolar. 9. Mesures d'actuació adoptades en coordinació amb altres conselleries o departaments com ara igualtat i salut que cobrisquen les necessitats dels menors ucraïnesos.	el Servicio de Planificación Educativa, que faciliten la acogida. 6. Número de Unidades Educativas de Orientación que presten la atención emocional y la educación inclusiva en los centros educativos valencianos. 7. Medidas adoptadas para facilitar la integración de los menores y sus familias en la comunidad escolar. 8. Medidas de actuación adoptadas en coordinación con otras consellerias o departamentos como igualdad y salud que cubran las necesidades de los menores ucraïnesos.

Després d'un requeriment previ (8/04/2022), en data 9/05/2022 tingué entrada en el registre d'aquesta institució l'informe emés per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport respecte d'això, amb el contingut següent:

Tras un previo requerimiento (8/04/2022) en fecha de 9/05/2022, tuvo entrada en el registro de esta institución informe emitido al respecto por la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, cuyo contenido es el siguiente:

"La Conselleria d'Educació, Cultura i Esport està actuant de forma prioritària en dos aspectes: un que té a veure amb la cobertura de les necessitats d'escolarització sobrevingudes i un altre, dirigit a proveir al professorat amb eines per abordar situacions d'emergència emocional.

De fet, per part del professorat dels centres educatius valencians, i des de la primera setmana de març, s'han estat treballant conceptes relacionats amb la cultura de la pau.

Ahora, des de la Direcció General d'Inclusió Educativa s'ha recordat als equips directius dels centres educatius que el «Protocol d'Acollida d'Alumnat Nouvingut», regula aquestes situacions, remarcant sobretot, les previsions específiques per al personal desplaçat. Pot consultar-s'hi aquest protocol en el següent enllaç:

<https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/protocols#acollida>

Tanmateix, s'ha de senyalar que des de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport ens vam dirigir a tots els Consells Escolars Municipals de la Comunitat Valenciana a fi de coordinar l'escolarització sobrevinguda d'aquest col·lectiu de persones. Cal remarcar que des de la Conselleria s'ha estat incidint en la importància d'escolaritzar no només l'alumnat en edat d'escolarització obligatòria si no també la resta de persones arribades, donat que és important per a afavorir la seua integració i el seu desenvolupament social i laboral.

Així mateix, s'ha elaborat un protocol d'acollida d'alumnat d'Ucraïna, accessible on line a través del següent enllaç:

https://ceice.gva.es/documents/169149987/356012149/STOP_WARS.pdf

Ahora que es tramita l'escolarització d'aquests menors se'ls ofereixen de manera immediata els serveis de menjador i transport, així com el bo infantil.

Així mateix, es va dictar una instrucció de la Inspecció Educativa dirigida a les Inspeccions Territorials per a l'escolarització sobrevinguda d'alumnat:

https://ceice.gva.es/documents/161863009/355677227/Instrucci%C3%B3+42022_escolarizaci%C3%B3+sobrevinguda_firmado/041e90f2-3f84-1b67-2a36-a2af46d7a91d?t=1646987346924

En cada municipi, la gestió del procés d'escolarització comporta, quan s'escau, l'habilitació d'unitats així com la dotar d'equipament i el personal docent corresponent.

Així mateix, la inversió educativa destinada a aquest alumnat ix de les mateixes línies pressupostàries d'on ixen els recursos per invertir en la resta de l'alumnat. Tot i això, per les característiques concretes d'aquest alumnat, si podem detallar algunes inversions concretes com ara:

- L'habilitació de 37 unitats educatives noves
- La creació de 27 grups no curriculars a les EOI.
- La dotació de 59.5 docents extraordinaris.
- Equipament escolar i llibres gratuïts per aquest alumnat.
- 1.292 beques menjador 100%
- 824 alumnes beneficiaris de les ajudes de transport col·lectiu.
- 47 alumnes beneficiaris de transport individual.
- 12 ajudes per a l'escolarització en primer cicle d'Educació Infantil a través del Bo Infantil.

D'altra banda, la Direcció General de Política Lingüística i Gestió del Multilingüisme va aprovar un «Programa d'acollida al poble ucraïnès», amb el que facilita eines específiques per a l'acollida lingüística, d'entre les que es poden destacar:

- > Guia bàsica de conversa, consells sobre eines de traducció simultània senzilles i pràctiques
- > Formulari de voluntariat de mediació lingüística perquè qualsevol persona interessada a col·laborar puga proporcionar les seues dades de contacte per a vehicular necessitats d'interpretació de persones que arriben al País Valencià. En aquest moment, aquests voluntaris participen en accions de mediació lingüística en els espais d'acollida de persones ucraïneses.

- > Servei de traducció de documents al valencià i castellà a les persones refugiades perquè els puguen fer servir per relacionar-se amb les administracions valencianes.
- > Cursos d'acollida lingüística de valencià o castellà, per a la qual cosa s'han habilitat unitats en les Escoles Oficials d'Idiomes on s'ha produït una major demanda.

Tota aquesta informació està accessible on line en el següent enllaç:

<https://ceice.gva.es/va/web/dgplgm/acollida-ucraina>

Altrament, per part del Centre de Formació, Innovació i Recursos per al professorat (CEFIRE) de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport s'ha organitzat, durant els dies 28 i 29 de març, la jornada dirigida al professorat «Compromís socioemocional amb les famílies procedents d'Ucraïna».

Així mateix, s'han habilitat unitats de formació en els Centres de Formació de Persones Adultes i en els albergs on es produeix la primera acollida de les persones ucraïneses.

Per altra banda, hi ha una coordinació amb el Consell que s'articula mitjançant la Comissió Mixta d'Atenció i Acollida a Persones Refugiades. Així mateix, amb el govern de l'Estat mitjançant la Conferència d'Educació, on participa el Conseller d'Educació i, a nivell tècnic, en el Grup de seguiment del Ministeri d'Educació i Formació Professional i les diferents Comunitat Autònomes sobre atenció educativa a estudiants desplaçats ucraïnesos de la Comissió General d'educació de la Conferència d'Educació

I per últim, cal fer esment també a les diferents reunions periòdiques amb el Cònsol Honorari d'Ucraïna a la Comunitat Valenciana per avaluar necessitats”.

2. Consideracions

Una vegada concloua la tramitació ordinària de la queixa, la resollem amb les dades que consten en l'expedient. En aquest sentit, li demanem que considere els arguments i les reflexions que a continuació li exposem, i que són el fonament de les recomanacions amb les quals conclouem.

Com a consideracions prèvies cal ressenyar que la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport ha donat resposta a la majoria de les peticions concretes d'informació sol·licitades per aquesta institució, si bé és necessari fer algunes precisions tenint en compte que de conformitat amb l'art. 1 de la Llei 2/2021, de 26 de març, del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, el Síndic en les seues actuacions ha d'atendre especialment la protecció dels drets de la infància i de l'adolescència reconeguts per la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets del xiquet i per la legislació sobre la infància i l'adolescència i, a aquest efecte, el Síndic de Greuges té la condició de defensor dels drets de la infància i de l'adolescència, sense detriment de les funcions que corresponguen al Ministeri Fiscal.

Així, l'art 19 de la Llei 2/2021, de 26 de març, del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, disposa que el Síndic de Greuges ha de prestar una **atenció preferent i prioritària** a aquells supòsits en els quals puga detectar-se l'existència de **persones o col·lectius** en situacions de risc d'exclusió o **d'especial vulnerabilitat**, derivades de la pobresa, la marginalitat, la violència de gènere, els períodes prolongats de desocupació, la falta d'accés a recursos o serveis bàsics, la diversitat funcional, la dependència, la forma de família, l'edat, la malaltia, l'origen racial o ètnic, la immigració, la cultura, la llengua, la religió, les creences, l'orientació sexual, la identitat o expressió de gènere, el

2. Consideraciones

Concluida la tramitación ordinaria de la queja, resolvemos la misma con los datos obrantes en el expediente. En este sentido le ruego considere los argumentos y reflexiones que a continuación le expongo que son el fundamento de las recomendaciones con las que concluimos.

Como consideraciones previas es de reseñar que la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte ha dado respuesta a la mayoría de las peticiones concretas de información solicitadas por esta institución, si bien, es necesario hacer algunas precisiones teniendo en cuenta que de conformidad con el art 1 de la Ley 2/2021, de 26 de marzo, del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, el Síndic en sus actuaciones tienen que atender especialmente la protección de los derechos de la infancia y de la adolescencia reconocidos por la Convención de las Naciones Unidas sobre los derechos del niño y por la legislación sobre la infancia y la adolescencia y a estos efectos, el Síndic de Greuges tiene la condición de defensor de los derechos de la infancia y de la adolescencia, sin detrimento de las funciones que correspondan al Ministerio Fiscal.

Así el art 19 de la Ley 2/2021, de 26 de marzo, del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana dispone que, el Síndic de Greuges prestará una **atención preferente y prioritaria** a aquellos supuestos en los que pueda detectarse la existencia de **personas o colectivos** en situaciones de riesgo de exclusión o **de especial vulnerabilidad**, derivadas de la pobreza, la marginalidad, la violencia de género, los periodos prolongados de desempleo, la falta de acceso a recursos o servicios básicos, la diversidad funcional, la dependencia, la forma de familia, la edad, la enfermedad, el origen racial o étnico, la inmigración, la cultura, la lengua, la religión, las creencias, la orientación sexual, la

desenvolupament sexual divers o no binari, o la discriminació per qualsevol de les condicions o circumstàncies personals o socials a les quals es refereix l'article 14 de la Constitució.

En aquest sentit, i en concret en relació amb l'objecte de la queixa d'ofici que ens ocupa, i com ja assenyalàrem en la resolució d'inici, el compromís de la institució amb la protecció dels menors afectats per la guerra d'Ucraïna es fa palesa en la decisió de la unió a la iniciativa de la Xarxa Europea de Defensors de la Infància (ENOC) per a facilitar que els xiquets, xiquetes i adolescents ucraïnesos desplaçats puguen seguir el seu currículum educatiu en la distància.

Els articles 78 i 79 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, disposen que correspon a les administracions públiques afavorir la incorporació al sistema educatiu de l'alumnat que, per l'actuació d'altres països o qualsevol altre motiu, s'incorpore de manera tardana al sistema educatiu espanyol, i estableixen l'obligació de garantir que l'escolarització del referit alumnat es realitze atenent a les seues circumstàncies, coneixements, edat i historial acadèmic, de manera que es pugui incorporar al curs més adequat a les seues característiques i coneixements previs, amb els suports oportuns, i d'aquesta forma continuar amb aprofitament la seua educació, i desenvolupar programes específics per a l'alumnat que presente greus mancances lingüístiques o en les seues competències o coneixements bàsics, a fi de facilitar la seua integració en el curs corresponent.

En aquest sentit, el Tribunal Constitucional, Sala Segona, en la Sentència 81/2021, de 19 d'abril de 2021. Recurs d'empara 3826-2019, «BOE» núm. 119, de 19 de maig de 2021, recull la doctrina constitucional en relació amb l'art 27 de la Constitució, de la qual resulta il·lustratiu ressaltar:

“C) El «interés superior del menor».

a) El art. 39.4 CE dispone que «los niños gozarán de la protección prevista en los acuerdos internacionales que velan por sus derechos», de tal modo que este precepto constitucional prevé una protección integral del niño, que deberá ajustarse a lo prescrito en los convenios internacionales ratificados por España (art. 10.2 CE).

Lugar destacado dentro de la relación de derechos del niño lo ocupa el **derecho a la educación**, reconocido por el art. 28 de la Convención sobre los Derechos del Niño, adoptada por Naciones Unidas el 20 de noviembre de 1989 y ratificada por el Reino de España el 30 de noviembre de 1990. Además, el citado Tratado consagra el «interés superior del menor» como un principio que debe tener una «consideración primordial» por los Estados parte. Así, el art. 3.1 de la indicada Convención establece que «[e]n todas las medidas concernientes a los niños que tomen las instituciones públicas o privadas de bienestar social, los tribunales, las autoridades administrativas o los órganos legislativos, una consideración primordial a que se atenderá será el interés superior del niño».

identidad o expresión de género, el desarrollo sexual diverso o no binario, o la discriminación por cualquiera de las condiciones o circunstancias personales o sociales a las que se refiere el artículo 14 de la Constitución.

En este sentido y en concreto en relación con el objeto de la queja de oficio que nos ocupa, y como ya señalamos en la resolución de inicio, el compromiso de la institución con la protección de los menores afectados por la guerra de Ucrania queda patente en la decisión de la unión a la iniciativa de la Red Europea de Defensores de la Infancia (ENOC) para facilitar que los niños, niñas y adolescentes ucranianos desplazados puedan seguir su currículum educativo en la distancia.

Los artículos 78 y 79 de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación, disponen que corresponde a las administraciones públicas favorecer la incorporación al sistema educativo de los alumnos que, por proceder de otros países o por cualquier otro motivo, se incorporen de forma tardía al sistema educativo español, estableciendo la obligación de garantizar que la escolarización del referido alumnado se realice atendiendo a sus circunstancias, conocimientos, edad e historial académico, de modo que se pueda incorporar al curso más adecuado a sus características y conocimientos previos, con los apoyos oportunos, y de esta forma continuar con aprovechamiento su educación, desarrollando programas específicos para los alumnos que presenten graves carencias lingüísticas o en sus competencias o conocimientos básicos, a fin de facilitar su integración en el curso correspondiente.

En este sentido el Tribunal Constitucional, Sala Segunda en la Sentencia 81/2021, de 19 de abril de 2021. Recurso de amparo 3826-2019, «BOE» núm. 119, de 19 de mayo de 2021, recoge la doctrina constitucional en relación con el art 27 de la Constitución de la que resulta ilustrativa resaltar:

De este modo, nuestra Constitución, además de reconocer el derecho fundamental a la educación de todos (art. 27.1 CE), prevé también, de modo especial, el derecho de los niños a gozar de la protección prevista en los acuerdos internacionales ratificados por España, en relación con aquel derecho (art. 39.4 CE), al tiempo que impone a las administraciones educativas el deber de regir su actuación conforme al principio rector del «interés superior del menor».

Precisamente, el art. 1 a) LOE, en la vigente redacción introducida por la Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, enumera, entre los principios del sistema educativo español, «[e]l cumplimiento efectivo de los derechos de la infancia según lo establecido en la Convención sobre los derechos del niño [...] reconociendo el interés superior del menor, su derecho a la educación, a no ser discriminado y a participar en las decisiones que les afecten y la obligación del Estado de asegurar sus derechos». Por todo ello, los centros de enseñanza, al tiempo que prestan el servicio de formación y educación, y como responsables de la guarda y custodia de los alumnos durante la jornada lectiva, deben garantizar en todo momento su integridad, atendiendo a la primacía del «interés superior del menor», por mandato del citado art. 39.4 CE.

El tribunal ha advertido, también, que, en todas aquellas ocasiones en que haya sido denunciada la vulneración del derecho fundamental de un menor, su interés superior «inherente a algunas de las previsiones del art. 39 CE es, considerado en abstracto, un bien constitucional suficientemente relevante para motivar la adopción de medidas legales que restrinjan derechos y principios constitucionales» (STC 99/2019, de 18 de julio, FJ 7).

Además, la reciente STC 178/2020, de 14 de diciembre, con cita de la precedente STC 64/2019, de 9 de mayo, FJ 4, ha recordado que «el interés superior del menor es la consideración primordial a la que deben atender todas las medidas concernientes a los menores ‘que tomen las instituciones públicas o privadas de bienestar social, los tribunales, las autoridades administrativas o los órganos legislativos’, según el art. 3.1 de la Convención sobre los derechos del niño ratificada por España mediante instrumento de 30 de noviembre de 1990». (FJ 3). Y la precitada STC 178/2020 ha insistido, también, en la necesidad de que todos los poderes públicos cumplan el mandato dirigido a ellos en el art. 39 CE y atiendan de un modo preferente a la situación del menor de edad, observando y haciendo observar el estatuto del menor como norma de orden público. Por último, ha recalcado que, para valorar qué es lo que resulta más beneficioso para el menor, «ha de atenderse especialmente a las circunstancias concretas del caso, pues no hay dos supuestos iguales, ni puede establecerse un criterio apriorístico sobre cuál sea su mayor beneficio» (FJ 3).

(...)

*Para que estos alumnos puedan «alcanzar los objetivos establecidos con carácter general para todos los alumnos» (art. 73.2 LOE), el legislador prevé la **habilitación de los recursos necesarios** para una «detección precoz» de aquellos trastornos, la «identificación y valoración de sus necesidades educativas por profesionales especialistas» y el «apoyo preciso desde el momento de su escolarización o de la detección de su necesidad» (arts. 73 y 74 LOE), rigiéndose, en todo caso, su escolarización «por los principios de normalización e inclusión», asegurándose «su no discriminación y la igualdad efectiva en el acceso y la permanencia en el sistema educativo» (art. 74.1 LOE). (...)*

Una vegada establí això anterior, i atés que som conscients de l'esforç realitzat per l'Administració educativa i en particular pels docents mateixos, tal com es desprén de la posada en pràctica del Programa d'acollida de l'alumnat provinent d'Ucraïna, elaborat específicament a partir del Protocol d'acolliment per a l'alumnat desplaçat i nouvingut, aprovat per Resolució de 5 de juny de 2018, la gravetat de la situació creada per la guerra a Ucraïna imposa eficàcia en l'actuació dels poders públics per a donar satisfacció a les necessitats derivades de la situació de risc o d'especial vulnerabilitat dels menors afectats.

Així, l'art. 103 de la Constitució Espanyola en el seu apartat primer exigeix a l'Administració Pública que servisca amb objectivitat els interessos

Sentado lo anterior y siendo consciente del esfuerzo realizado por la administración educativa y en particular por los propios docentes tal y como se plasma de la puesta en práctica del Programa de “Acogida del alumnado procedente de Ucrania” elaborado específicamente a partir del Protocolo de acogida para el alumnado desplazado y recién llegado, aprobado por Resolución de 5 de junio de 2018, la gravedad de la situación creada por la guerra en Ucrania, impone eficacia en la actuación de los poderes públicos para dar satisfacción a las necesidades derivadas de la situación de riesgo o especial vulnerabilidad de los menores afectados.

Así el art 103 de la Constitución española en su apartado primero exige a la Administración Pública que sirva con objetividad los intereses generales y

generals i actue d'acord amb els principis d'eficàcia, jerarquia, descentralització, desconcentració i coordinació, amb sotmetiment ple a la llei i al dret, uns principis que reproduïx l'art. 3 de la Llei 40/2015 d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic, que imposa el deure de respectar en les seues actuacions administratives, entre d'altres, els principis d'eficàcia en el compliment dels objectius fixats, d'economia, suficiència i adequació estricta dels mitjans a les finalitats institucionals i el d'eficiència en l'assignació i utilització dels recursos públics.

Davant del que hem exposat, sobre la base de l'informe elaborat per la Conselleria cal realitzar una primera consideració, segons el parer d'aquesta institució, quant a les mesures adoptades en relació amb l'increment de professorat i la contractació de traductors i traductores, i mediadors i mediadores lingüístics en tots els centres on hi haja estudiants arribats d'Ucraïna, que permeten la comunicació específica. Es preveu la dotació de 59 docents extraordinaris i la preparació d'una guia bàsica de conversa i de consells sobre eines de traducció, **un formulari de voluntariat en la mediació lingüística** perquè qualsevol persona interessada a col·laborar-hi pugua participar en accions de mediació lingüística, un servei de traducció de documents per a presentar davant de les diverses administracions públiques i l'organització de cursos de valencià i castellà i cursos de valencià i castellà en les diverses escoles oficials d'idiomes.

No obstant això, no s'hi diu res sobre la contractació de personal de traducció i de mediació lingüística. De fet, en el programa específic d'acollida **es proposa**:

- Tractem d'assignar alumnat de referència a l'alumnat nouvingut, si fora possible, del seu país d'origen, o bé alumnat migrant que porte un temps en el nostre territori i que vulga participar en aquesta acollida.
- Assignem també professorat de referència, tant a l'alumnat com a les seues famílies, que pugua atendre els seus dubtes i inquietuds.
- Facilitem la comunicació al màxim possible:
 - a. Adaptem el ritme, repetim els missatges, simplifiquem el vocabulari, fem pauses i comprovem que entenen els missatges.
 - b. Podem utilitzar la guia de conversa de la Direcció General de Política Lingüística i Gestió del Multilingüisme, o altres recursos, per a introduir salutacions o paraules que mostren la nostra disposició a acompanyar el seu procés d'acollida.
 - c. Facilitem l'expressió oral: respectem el ritme de resposta i les pauses, anticipem

actúa de acuerdo con los principios de eficacia, jerarquía, descentralización, desconcentración y coordinación, con sometimiento pleno a la ley y al Derecho, principios que reproduce el art 3 de la Ley 40/2015 de 1 de octubre, de Régimen Jurídico del Sector Público que impone el deber de respetar en sus actuaciones administrativas, entre otros, los principios de eficacia en el cumplimiento de los objetivos fijados, de economía, suficiencia y adecuación estricta de los medios a los fines institucionales y el de eficiencia en la asignación y utilización de los recursos públicos.

Ante lo expuesto, sobre la base del informe elaborado por la Conselleria, cabe realizar una primera consideración a juicio de esta institución en cuanto a las medidas adoptadas en relación con el incremento de profesorado y la contratación de traductores y traductoras y mediadores y mediadoras lingüísticas en todos los centros en los que haya estudiantes llegados de Ucrania, que permitan la comunicación específica. Se contempla la dotación de 59 docentes extraordinarios y la preparación de una guía básica de conversación y de consejos sobre herramientas de traducción, un formulario de **voluntariedad en la mediación lingüística** para que cualquier persona interesada en colaborar pueda participar en acciones de mediación lingüística, un servicio de traducción de documentos a presentar ante las distintas administraciones públicas y la organización de cursos de valenciano y castellano y cursos de valenciano y castellano en las distintas Escuelas oficiales de idiomas.

Sin embargo, nada se dice de la contratación de personal de traducción y de mediación lingüísticos. De hecho, en el programa específico de acogida se **propone**:

- Tratemos de asignar alumnado de referencia al alumnado recién llegado, si fuera posible, de su país de origen, o bien alumnado migrante que lleve un tiempo en nuestro territorio y que quiera participar en esta acogida.
- Asignemos también profesorado de referencia, tanto al alumnado como a sus familias, que pueda atender sus dudas e inquietudes.
- Facilitemos la comunicación al máximo posible:
 - a. Adaptemos el ritmo, repitamos los mensajes, simplifiquemos el vocabulario, hagamos pausas y comprobemos que entienden los mensajes.
 - b. Podemos utilizar la guía de conversación de la dirección general de Política Lingüística y Gestión del Multilingüismo, u otros recursos, para introducir saludos o palabras que muestran nuestra disposición a acompañar su proceso de acogida.
 - c. Facilitemos la expresión oral: respetemos el ritmo de respuesta y las pausas, anticipemos

o tractem d'emmarcar els temes, reforcem les verbalitzacions i aproximacions (encara que siguen errònies), interpretem i aclarem els missatges incomplets.

S'hi parla de proposta d'accions, moltes de caràcter voluntari per part d'alumnes dels centres i del professorat, però no de mitjans concrets per a dur-les a terme.

L'Administració educativa ha informat reiteradament aquesta institució de la sobrecàrrega de treball que suporten els empleats públic-docents, als quals, a més del deure de l'Administració educativa de prioritzar l'interés dels menors, en concret de menors ucraïnesos escolaritzats en els centres públics de la Comunitat valenciana, no cal imposar noves tasques, algunes de les qual són de contingut emocional.

D'altra banda, quant a la formació específica dels docents per a l'atenció dels menors ucraïnesos i les seues famílies, des del Centre de Formació, Innovació i Recursos per al professorat (CEFIRE) de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport s'especifica l'organització durant els dies 28 i 29 de març d'una jornada dirigida al professorat: «Compromís socioemocional amb les famílies procedents d'Ucraïna».

Aquesta institució valora l'oportunitat de la jornada, que és evident, però l'organització d'una única jornada respecte de la qual no s'ha especificat quin és el nombre d'assistents, ni la possibilitat de participació dels docents, com tampoc el seu caràcter presencial o telemàtic, ha de ser considerada insuficient per a dotar el professorat de les eines suficients per a afrontar un problema com és el fet rebre uns menors afectats emocionalment per una guerra que els ha obligat a deixar el seu país.

Tal com s'especifica en la web de la Conselleria, els CEFIRE tenen com a finalitat afavorir la formació del personal docent com a professional, exigida per l'actual sistema educatiu en els seus aspectes fonamentals referents a la formació personalitzada, la participació i col·laboració dels pares i tutors, l'atenció a la diversitat, el desenvolupament de capacitats, el foment d'hàbits educatius i instructius, l'activitat investigadora, l'orientació educativa, l'avaluació dels processos d'ensenyament-aprenentatge, la relació amb l'entorn, la formació en el respecte i la defensa del medi ambient, i l'educació en valors.

La problemàtica amb la qual s'ha d'enfrontar tots els dies el personal docent que tinga sota la seua

o tratemos de enmarcar los temas, reforcemos las verbalizaciones y aproximaciones (aunque sean erróneas), interpretemos y aclaremos los mensajes incompletos.”

Se habla de propuesta de acciones, muchas de ellas de carácter voluntario por parte de alumnos de los centros y del profesorado, pero no de medios concretos para llevarlas a cabo.

La administración educativa ha informado reiteradamente a esta institución de la sobrecarga de trabajo que soportan los empleados público-docentes, a los que, sobre el deber de la Administración educativa de priorizar el interés de los menores, en concreto de menores ucranianos escolarizados en los centros públicos de la Comunitat valenciana, no cabe imponer nuevas tareas algunas de ellas de contenido emocional.

Por otra parte, en cuanto a la formación específica de los docentes para la atención de los menores ucranianos y sus familias desde el Centro de Formació, Innovació i Recursos per al professorat (CEFIRE) de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport se especifica la organización durante los días 28 i 29 de marzo, una jornada dirigida al profesorado. «Compromís socioemocional amb les famílies procedents d'Ucraïna».

Esta institución valora la oportunidad de la jornada, que es evidente, pero la organización de una única jornada respecto de la que no se ha especificado el número de asistentes a la misma ni la posibilidad de participación de los docentes, ni su carácter presencial o telemático, debe ser considerada insuficiente para dotar al profesorado de las herramientas suficientes para hacer frente a un problema cómo es el recibir a unos menores afectados emocionalmente por una guerra que les ha obligado a dejar su país.

Como se especifica en la web de la Conselleria los CEFIRE tienen como finalidad favorecer la formación del docente como profesional exigida por el actual sistema educativo en sus aspectos fundamentales referentes a la formación personalizada, la participación y colaboración de los padres y tutores, la atención a la diversidad, el desarrollo de capacidades, el fomento de hábitos educativos e instructivos, la actividad investigadora, la orientación educativa, la evaluación de los procesos de enseñanza-aprendizaje, la relación con el entorno, la formación en el respeto y defensa del medio ambiente y la educación en valores.

La problemática con la que se tienen que enfrentar todos los días los docentes que tengan bajo su

responsabilitat aquestes menors exigeix, com a mínim, una formació extraordinària i adequada a les noves necessitats.

La Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant de la violència, és aplicable a les persones menors d'edat que es troben en territori espanyol, amb independència de la seua nacionalitat i la seua situació administrativa de residència, i entre altres finalitats té la de garantir l'especial atenció a xiquets, xiquetes i adolescents que es troben en situació d'especial vulnerabilitat, **i exigeix de les administracions públiques el fet que han de garantir que el personal docent i educador rep formació específica en matèria d'educació inclusiva.**

Respecte de les mesures adoptades en relació amb aquells centres escolars receptors de menors ucraïnesos, amb una ràtio d'alumnat per damunt del que és recomanable, s'informa de l'habilitació de 37 unitats educatives noves i la creació de 27 grups no curriculars en les EOI.

Res no s'hi diu de la prioritització d'aquestes unitats en centres que suporten més càrrega pel nombre d'alumnes. Igualment, no s'ha facilitat cap informació quant al nombre d'unitats educatives internivell habilitades pel Servei de Planificació Educativa, que faciliten l'acolliment, ni el nombre d'unitats educatives d'orientació que presten l'atenció emocional i l'educació inclusiva en els centres educatius valencians.

3. Resolució

Davant de tot això i de conformitat amb el que s'estableix en l'article 33 de la Llei 2/2021, de 26 de març, del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, formulem les següents **consideracions a la CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT:**

1. **RECOMANEM** que, com més prompte millor, i sobretot en els centres educatius amb ràtios d'alumnes per damunt del que és desitjable, i que reben i han rebut menors que han fugit de la guerra a Ucraïna, es reforce el nombre de docents i orientadors/es que permeten protegir els interessos dels menors en el seu exercici al dret a l'educació, que es reconeix a tothom, amb independència de l'autorització d'estada o residència a Espanya, tal com ho confirma la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seua integració social.

responsabilidad a los menores exige cuanto menos una formación extraordinaria y adecuada a las nuevas necesidades.

La Ley Orgánica 8/2021, de 4 de junio, de protección integral a la infancia y la adolescencia frente a la violencia es aplicable a las personas menores de edad que se encuentren en territorio español, con independencia de su nacionalidad y de su situación administrativa de residencia y tiene entre otras finalidades garantizar la especial atención a los niños, niñas y adolescentes que se encuentren en situación de especial vulnerabilidad **y exige de las administraciones públicas que deberán garantizar que el personal docente y educador recibe formación específica en materia de educación inclusiva.**

Respecto a las medidas adoptadas en relación con aquellos centros escolares receptores de menores ucranianos, con una ratio de alumnado por encima de lo recomendable, se informa de la habilitación de 37 unidades educativas nuevas y la creación de 27 grupos no curriculares en las EOI.

Nada se dice de la priorización de estas unidades en centros que soportan mayor carga por número de alumnos. Igualmente, no se ha facilitado información alguna respecto al número de Unidades Educativas Internivel habilitadas por el Servicio de Planificación Educativa, que faciliten la acogida, ni número de Unidades Educativas de Orientación que presten la atención emocional y la educación inclusiva en los centros educativos valencianos.

3. Resolución

A la vista de todo ello y de conformidad con lo establecido en el artículo 33 de la Ley 2/2021, de 26 de marzo, del Síndic de Greuges de la Comunidad Valenciana, formulamos las siguientes consideraciones **A LA CONSELLERIA DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE:**

1. **RECOMENDAMOS** que a la mayor brevedad posible se refuercen, sobre todo en los centros educativos con ratios de alumnos por encima de lo deseable, y que reciben y han recibido menores que han huido de la guerra en Ucrania, el número de docentes y orientadores que permitan proteger los intereses de los menores en su ejercicio al derecho a la educación, que se reconoce a todos, con independencia de la autorización de estancia o residencia en España, como lo confirma la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social.

- 2. RECOMANEM** que es dote de més recursos (econòmics i de personal docent i de suport) els centres públics, per consideració a les condicions especials d'aquest alumnat vulnerable amb necessitats de compensació de desigualtats, i tot això amb la finalitat d'aconseguir reforç escolar especialitzat per a treballar per la igualtat i la inclusió dels menors ucraïnesos migrants en el sistema educatiu valencià, i que es desenvolupen polítiques públiques inclusives.
- 3. RECOMANEM** que s'organitzen i es coordinen presencialment o telemàticament serveis de traducció que permeten una mínima comunicació amb els menors i les seues famílies, amb independència de les possibilitats de formar grups d'alumnes ja matriculats en els centres que puguen prestar les ajudes de manera voluntària i dels esforços de comunicació realitzats pel personal docent.
- 4. RECOMANEM** que es convoquen i es realitzen cursos i jornades específic, presencialment arreu del territori de la Comunitat i telemàtics, en matèria de menors que s'incorporen al sistema educatiu amb posterioritat i específicament amb traumes emocionals. Cal no oblidar que el 40% de més de 7.000 menors d'origen ucraïnès, segons s'ha publicat en diversos mitjans de comunicació i ha reconegut la Direcció General d'Innovació Educativa de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, ha sigut escolaritzat en centres docents públics de la Comunitat Valenciana.
- 5. SUGGERIM** la realització per part de la Inspecció Educativa i dels equips d'orientació educativa d'un seguiment continu quant a valorar i constatar que les necessitats de l'alumnat es troben en tot moment cobertes amb els recursos humans existents i, en cas negatiu, que s'adopten les mesures pertinents per a esmenar la situació a fi de materialitzar el desenvolupament dels principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià de l'alumnat ucraïnès.
- 6. SUGGERIM** que es realitze un nou protocol d'acolliment i escolarització per al curs 2022-2023 sobre la base de l'experiència adquirida, i que es facilite l'adopció de mesures en benefici de l'interés dels menors.
- 2. RECOMENDAMOS** que se dote de mayores recursos (económicos y de personal docente y de apoyo) a los centros públicos en atención a las condiciones especiales de este alumnado vulnerable con necesidades de compensación de desigualdades, todo ello con la finalidad de conseguir refuerzo escolar especializado para trabajar por la igualdad y la inclusión de los menores ucranianos migrantes en el sistema educativo valenciano desarrollando políticas públicas inclusivas.
- 3. RECOMENDAMOS** que se organicen y coordinen presencial o telemáticamente servicios de traducción que permitan comunicación mínima con los menores y sus familias con independencia de las posibilidades de formar grupos de alumnos ya matriculados en los centros que puedan, de manera voluntaria, prestar las ayudas y de los esfuerzos de comunicación realizados por los docentes.
- 4. RECOMENDAMOS** que se convoquen y realicen cursos y jornadas específicas, presencial en todo el territorio de la Comunidad y telemáticas, en materia de menores que se incorporan al sistema educativo con posterioridad y específicamente con traumas emocionales. No debe olvidarse que el 40% de los más de 7.000 menores de origen ucraniano, según se ha publicado en diversos medios de comunicación y ha reconocido la Dirección General de Innovación Educativa de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, han sido escolarizados en centros docentes públicos de la Comunidad Valenciana.
- 5. SUGERIMOS** la realización por parte de la Inspección Educativa y de los equipos de orientación educativa de un seguimiento continuo en cuanto a valorar y constatar que las necesidades del alumnado se encuentran en todo momento cubiertas con los recursos humanos existentes y en caso negativo se adopten las medidas pertinentes para subsanar tal situación en aras de materializar el desarrollo de los principios de equidad y de inclusión en el sistema educativo valenciano del alumnado ucraniano.
- 6. SUGERIMOS** que se realice un nuevo protocolo de acogimiento y escolarización para el curso 2022-2023 sobre la base de la experiencia adquirida, facilitando la adopción de medidas en beneficio del interés de los menores.

7. **SUGGERIM** que es valore la realització de programes específics dirigits a aquest col·lectiu que es troba en situació de vulnerabilitat socioeducativa i cultural, amb l'objectiu d'eliminar les barreres que limiten el seu accés, participació o aprenentatge.
8. **ACORDEM** que ens remeten, en el termini d'un mes, segons preveu l'article 35 de llei reguladora d'aquesta institució, el preceptiu informe en el qual ens manifesten l'acceptació de les consideracions que els realitzem, amb indicació de les mesures que s'adoptaran per al seu compliment o, si escau, les raons que consideren per a no acceptar-les.
9. **ACORDEM** que es notifique la present resolució a l'Administració autonòmica i que es publique en la pàgina web del Síndic de Greuges.
7. **SUGERIMOS** que se valore la realización de programas específicos dirigidos a este colectivo que se encuentra en situación de vulnerabilidad socioeducativa y cultural con el objetivo de eliminar las barreras que limitan su acceso, participación o aprendizaje.
8. **ACORDAMOS** que nos remitan, en el plazo de un mes, según prevé el artículo 35 de ley reguladora de esta institución, el preceptivo informe en el que nos manifesten la aceptación de las consideraciones que les realizamos indicando las medidas a adoptar para su cumplimiento o, en su caso, las razones que estime para no aceptarlas.
9. **ACORDAMOS** que se notifique la presente resolución a la Administración autonómica y que se publique en la página web del Síndic de Greuges.

Ángel Luna González
Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana